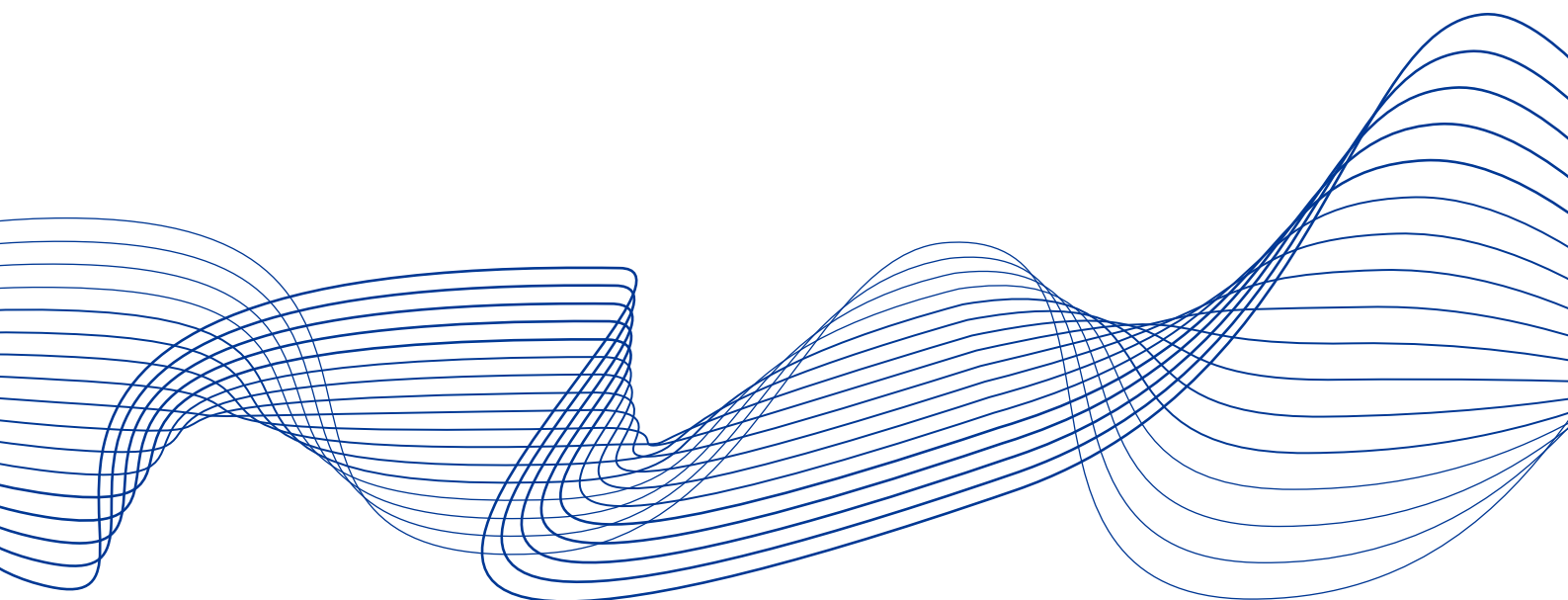

2020. gada pārskats

ESRK
Eiropas Sistēmisko risku kolēģija
Eiropas Finanšu uzraudzības sistēma

Saturs

Priekšvārds	2
Kopsavilkums	4
Izdevēja ziņas	7

Priekšvārds

Ļoti priecājos iepazīstināt jūs ar Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas (ESRK) desmito gada pārskatu, kas aptver laikposmu no 2020. gada 1. aprīļa līdz 2021. gada 31. martam. ESRK gada pārskats ir svarīga sastāvdaļa ESRK komunikācijas ietvarā, kura uzdevums ir nodrošināt caurredzamību un pārskatatbildību Eiropas Savienības likumdevēju partneru un visas Eiropas sabiedrības priekšā.

2020. gads pagāja koronavīrusa (Covid-19) pandēmijas zīmē, kas papildus šokējošajam nāves gadījumu skaitam sagrāva tautsaimniecību visā pasaulē un iznīcināja daudzu cilvēku iztikas līdzekļus. Finanšu sistēma, sākoties šai krīzei, bija noturīgāka nekā pirms globālās finanšu krīzes. Taču reālās tautsaimniecības

zaudējumi var radīt arvien lielāku finanšu sistēmas ievainojamību. Šāda ievainojamība varētu traucēt finanšu sektora darbību laikā, kad likviditātes novirzīšana tautsaimniecībai bija ārkārtīgi svarīga.

Šādos apstākļos ESRK 2020. gada aprīlī un maijā sāka darboties krīzes režīmā, un sanāksmes, kurās tika pieņemti lēmumi par politikas jautājumiem, notika biežāk un virtuāli. Pēc tam tā turpināja pildīt savus politikas uzdevumus un īstenoja pasākumus, lai novērstu un mazinātu pandēmijas ietekmi uz finanšu stabilitāti.

Prioritārās jomas ietvēra 1) aizdevumu garantiju shēmu un citu reālās tautsaimniecības aizsargāšanai domāto fiskālo pasākumu ietekmi uz finanšu sistēmu; 2) tirgus nelikviditāti un tās ietekmi uz aktīvu pārvaldītājiem un apdrošinātājiem; 3) procikliskas obligāciju reitinga pazemināšanas ietekmi uz tirgiem un struktūrām; 4) sistēmas mēroga ierobežojumus attiecībā uz dividendu maksājumiem, akciju atpirkšanu un citām izmaksām un 5) likviditātes riskus, kuri izriet no papildu nodrošinājuma pieprasījumiem.

Gada pārskatā sniegts detalizēts pārskats par apstiprinātajiem pasākumiem un izklāstīti ESRK veiktie saistītie politikas pasākumi. Īpaša uzmanība bijusi pievērsta banku sektoram, jo ar pandēmijas ietekmi saistītais kredītriska pieaugums pilnībā atklāsies tikai laika gaitā. ESRK veic pētījumus par to, kā izmantot kapitāla rezerves, lai nodrošinātu, ka bankas var izsniegt aizdevumus reālajai tautsaimniecībai visa ekonomiskā cikla laikā, kā arī konstatēt veidus, kā uzlabot kapacitāti gan valsts, gan privātajā sektorā, lai risinātu iespējamo uzņēmumu maksātnespējas gadījumu kāpuma jautājumu.

Turpinoties straujai pandēmijas ekonomisko un finanšu seku attīstībai, šā gada pārskatā izņēmuma kārtā ietverts ESRK risku novērtējums līdz 2021. gada jūnijam. Konstatēti šādi galvenie riski:

1) potenciāls maksātnespējas gadījumu skaita pieaugums privātajā sektorā sakarā ar dziļo globālo recesiju; 2) banku, apdrošināšanas sabiedrību un pensiju fondu smagā makroekonomiskā situācija; 3) strauja risku pārcenošana un tirgus nelikviditātes veidošanās un 4) valsts finansējuma riska iespējamā atjaunošanās. ESRK risku novērtējums ietver arī sistēmas mēroga kiberincidentu radītos draudus, kritiskas finanšu tirgus infrastruktūras darbības traucējumus un klimata pārmaiņu un pārejas riskus. Visi šie faktori joprojām ir vitāli svarīgi ilgāka termiņa finanšu stabilitātei.

Pēdējā gada laikā ESRK arī turpināja pirms pandēmijas sāktu darbu. Piemēram, ar mērķi izstrādāt makroprudenciālās uzraudzības politikas regulējumu attiecībā uz jomām ārpus banku sektora ESRK atbildēja uz Eiropas Komisijas konsultāciju par apdrošināšanas sektora prudenciālā regulējuma pārskatīšanu un alternatīvo ieguldījumu fondu noteikumu pārskatīšanu. ESRK arī sniedza atzinumu par Eiropas Vērtspapīru un tirgus iestādes ziņojumiem attiecībā uz dažādiem centrālā klīringa aspektiem.

Aplūkotajā periodā vairāki dārgi un augsti vērtēti kolēģi atstāja savus amatus un jauni kolēģi uzsāka pildīt amata pienākumus. Vēlos sirsnīgi pateikties Konsultatīvās zinātniskās komitejas (KZK) bijušajam priekšsēdētājam un priekšsēdētāja vietniekam Ričardam Portesam (*Richard Portes*), kā arī Analīzes darba grupas (ADG) bijušajam priekšsēdētāja vietniekam Tomasam Šepensam (*Thomas Schepens*) par devumu ESRK darbā.

Turklāt vēlos sirsnīgi sveikt *Deutsche Bundesbank* viceprezidenti Klaudiju Buhu (*Claudia Buch*) kā jauno Konsultatīvās speciālistu komitejas priekšsēdētāja vietnieci, Stīvenu Ceketī (*Steven Cecchetti*) kā KZK priekšsēdētāja vietnieku un Emanuelu Asuānu (*Emmanuelle Assouan*) kā ADG priekšsēdētāja vietnieci.

Kristīne Lagarda (*Christine Lagarde*)
ESRK priekšsēdētāja

Kopsavilkums

Aplūkotā perioda (no 2020. gada aprīļa sākuma līdz 2021. gada marta beigām) noteicošais notikums bija koronavīrusa (Covid-19) pandēmija. Pandēmija radīja ārkārtīgi smagu ekonomisko šoku, kas skāra pasaules un ES tautsaimniecību un palielināja finanšu stabilitātes riskus.

Sākoties Covid-19 pandēmijai, ES struktūras, valstu valdības, centrālās bankas un uzraudzības un noregulējuma iestādes veica nepieredzētus pasākumus tautsaimniecības atbalstam. Sākotnēji ESRK Valde identificēja un īstenoja pasākumus piecās prioritārajās jomās – garantiju sistēmu un citu uz reālās tautsaimniecības aizsardzību vērsto fiskālo pasākumu ietekme uz finanšu sistēmu, tirgus nelikviditāte un tās ietekme uz aktīvu pārvaldītājiem un apdrošināšanas sabiedrībām, liela mēroga obligāciju reitingu pazemināšanas ietekme uz tirgiem un dažādām finanšu sistēmas iestādēm, dividendžu maksājumu, akciju atpiršanas un citu maksājumu ierobežojumi visas sistēmas mērogā un papildu nodrošinājuma pieprasījumu radītie likviditātes riski. 2020. gada laikā ESRK papildus sākotnējai reakcijai uz krīzi pārbaudīja, vai iespējami pasākumi, kas veicinātu banku finanšu atveseļošanu. Šis darbs ietvēra kapitāla rezervju izmantošanu un pieejamību un makroprudenciālās uzraudzības instrumentu kopumu plašākā nozīmē; uzņēmumu maksātnespējas procedūru darbību; banku atveseļošanas un noregulējuma režīma darbību un ienākumus nenesošu kredītu problēmas risināšanu, t.sk. izmantojot risku pārvešanu uz citām privātā sektora daļām, kur tos iespējams labāk absorbēt.

ESRK veikusi regulāru Covid-19 pandēmijas izraisīto finanšu stabilitātes risku pārvērtēšanu, un tāpēc šajā pārskatā aprakstītais risku novērtējums ietver periodu līdz 2021. gada jūnijam. Tā klasificēja plašas saistību neizpildes risku reālajā tautsaimniecībā kā nopietnu sistēmisku finanšu stabilitātes risku ES (1. risks); risku, ko rada apdrošināšanas sabiedrību un pensiju shēmu smagā makroekonomiskā situācija, kā paaugstinātu finanšu stabilitātes risku (2. risks); risku saistībā ar valsts finansējuma riska atjaunošanos un bažām par parāda ilgspēju kā paaugstinātu risku (3. risks) un risku sakarā ar nestabilitāti un atsevišķās vietās vērojamo nelikviditāti tirgos kā paaugstinātu risku (4. risks). Turklāt ESRK atzina darbības risku, ko var radīt, piemēram, sistēmas mēroga kiberincidenti, par paaugstinātu risku (5. risks) un secināja, ka jāmonitorē sistēmiskais risks saistībā ar finanšu izraisītiem kritiskās finanšu tirgus infrastruktūras darbības traucējumiem (6. risks) un risks saistībā ar klimata pārmaiņām (7. risks). Lai labāk monitorētu riskus, īpaši to savstarpējo saistību visā finanšu sektorā, ESRK nāca klajā ar ieteikumu par juridiskās personas identifikatora izmantošanu.¹

ESRK palīdzēja nodrošināt banku sektora noturību, īpaši ņemot vērā gaidāmo Covid-19 krīzes ietekmi. Runājot par prioritāro jautājumu – valsts garantiju shēmu un citu fiskālo rakstura pasākumu ietekmes uz finanšu stabilitāti novērtējumu, ESRK nosūtīja vēstuli Ekonomikas un finanšu padomei, mudinot uz sadarbību un informācijas apmaiņu starp nacionālajām fiskālajām un makroprudenciālās uzraudzības iestādēm,² kā arī izstrādāja sekojošu ieteikumu, ar ko noteica

¹ [Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas 2020. gada 24. septembra ieteikums par juridisko personu identificēšanu \(ESRK/2020/12\).](#)

² [Vēstule ECOFIN locekļiem par reālās tautsaimniecības aizsardzības pasākumu ietekmi.](#)

nacionālā monitoringa minimālās prasības un izveidoja pārskatu sniegšanas regulējumu ESRK.³ Pamatojoties uz šo monitoringu, ESRK 2021. gada februārī publicēja ziņojumu par Covid-19 atbalsta pasākumu ietekmi uz finanšu stabilitāti.⁴ Vēl viena būtiska iniciatīva finanšu sistēmas noturības nodrošināšanai bija ESRK ieteikums par peļņas sadales ierobežošanu.⁵ Ieteikums attiecās uz kredītiestādēm, kā arī uz ieguldījumu sabiedrībām, (pār)apdrošinātājiem un centrālajiem darījuma partneriem, un ar grozījumiem tika pagarināts līdz 2020. gada decembrim.

ESRK turpināja piedalīties Savienības banku sektora makroprudenciālās uzraudzības politikas koordinēšanā. Šajā sakarā tā pieņēma atzinumu par Beļģijas makroprudenciālās uzraudzības pasākumu, kas balstīts uz Kapitāla prasību regulas (CRR) 458. pantu, pagarinot pašlaik īstenoto stingrāko nacionālo pasākumu piemērošanu attiecībā uz mājokļu nekustamā īpašuma riska darījumu riska pakāpēm.⁶ ESRK pieņēma arī atzinumu par Francijas makroprudenciālās uzraudzības pasākumu, kas balstīts uz CRR 458. pantu, pagarinot pašlaik īstenoto stingrāko nacionālo pasākumu attiecināšanu uz lielajiem riska darījumiem, ko piemēro lielām iekšzemes nefinanšu sabiedrībām ar augstu parāda līmeni. Vēl viens ESRK atzinums attiecās uz Zviedrijas stingrāka makroprudenciālās uzraudzības pasākuma, kas balstīts uz CRR 458. pantu, pagarināšanu attiecībā uz mājokļu nekustamā īpašuma riska darījumu riska pakāpju zemāko robežu. ESRK apstiprināja arī ieteikumu par Norvēģijas makroprudenciālās uzraudzības pasākumu, ar ko nosaka sistēmiskā riska rezerves.⁷ Turklāt ESRK ieteica savstarpēji atzīt Luksemburgas nacionālo pasākumu, uz ko neattiecas CRR vai Kapitāla prasību direktīva (CRD), kā arī iepriekš minētās sistēmiskā riska rezerves un CRR 458. pantā minētos pasākumus attiecībā uz mājokļu un komerciālā nekustamā īpašuma nozarēm Norvēģijā. Plašākā kontekstā ESRK turpināja monitorēt Savienībā pieņemtos makroprudenciālās uzraudzības pasākumus un veicināt locekļu viedokļu apmaiņu par šiem pasākumiem.

Papildus pasākumiem, kas tika veikti, reaģējot uz Covid-19 pandēmiju, ESRK turpināja strādāt pie makroprudenciālās uzraudzības rīku kopuma uzlabošanas ārpus banku sektora. Konkrētāk, ESRK piedalījās Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādes (EVTI) darbā pie virknes jautājumu saistībā ar centrālo klīringu, veidiem, kā uzlabot Maksātpējas II noteikumu makroprudenciālos aspektus attiecībā uz apdrošinātājiem, un veidiem, kā pilnveidot direktīvu par alternatīvu ieguldījumu fondu pārvaldniekiem (AIFP direktīvu)⁸. Attiecībā uz centrālo klīringu ESRK sadarbojās ar EVTI šādās jomās: centrālā klīringa risinājumi pensiju shēmu mehānismiem, pēctirdzniecības riska samazināšanas pakalpojumi attiecībā uz klīringa pienākumu un pārskatu sniegšanas standartiem, datu kvalitāte, piekļuve datiem un darījumu reģistru reģistrācija saskaņā ar Eiropas Tirgus

³ Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas 2020. gada 27. maija ieteikums par parādu moratoriju, valsts garantiju shēmu un citu fiskāla rakstura pasākumu ietekmes uz finanšu stabilitāti monitorēšanu, kas reālās tautsaimniecības aizsardzībai veikti, reaģējot uz COVID-19 pandēmiju (ESRK/2020/8).

⁴ ESRK ziņojums par Covid-19 reālās tautsaimniecības atbalsta pasākumu ietekmi uz finanšu stabilitāti.

⁵ Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas 2020. gada 27. maija ieteikums par peļņas sadales ierobežošanu Covid-19 pandēmijas laikā (ESRK/2020/7).

⁶ Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas 2021. gada 18. februāra atzinums attiecībā uz Beļģijas paziņojumu pagarināt stingrāko nacionālo pasākumu piemērošanas periodu, pamatojoties uz Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 575/2013 par prudenciālajām prasībām attiecībā uz kredītiestādēm un ieguldījumu brokeru sabiedrībām 458. pantu (ESRK/2021/1).

⁷ Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas 2020. gada 4. decembra ieteikums attiecībā uz Norvēģijas paziņojumu par nodomu noteikt sistēmisko riska rezervju normu saskaņā ar Direktīvas (ES) 2013/36/ES 133. pantu (ESRK/2020/14) un attiecīgais ziņojums.

⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 8. jūnija Direktīva 2011/61/ES par alternatīvu ieguldījumu fondu pārvaldniekiem un par grozījumiem Direktīvā 2003/41/EK, Direktīvā 2009/65/EK, Regulā (EK) Nr. 1060/2009 un Regulā (ES) Nr. 1095/2010 (OV L 174, 01.07.2011., 1. lpp.).

infrastrukturā regulu (EMIR Refit). ESRK arī sniedza EVTI atzinumu par trešo valstu centrālo darījuma partneru, kuri sniedz pakalpojumus Eiropas Savienībā, klasifikāciju un turpmāku atzīšanu. Attiecībā uz apdrošināšanas sektoru ESRK iesniedza komentāru Eiropas Komisijas sabiedriskās apspriešanas ietvaros saistībā ar Maksātspējas II pārskatīšanu. Tajā ietverti priekšlikumi par makroprudenciālajiem instrumentiem, kas aptver kapitālu, likviditāti un starpnozaru aspektus. Tie aplūkoti 2020. gada februārī publicētā ziņojumā. Tā arī uzsvēra nepieciešamību turpmāk nodrošināt, lai Maksātspējas II ietvaros būtu atbilstoši ņemti vērā pastāvošie riski, un izveidot saskaņotu atveseļošanas un noregulējuma ietvaru visas Eiropas Savienības mērogā. Attiecībā uz ieguldījumu fondiem ESRK iesniedza komentāru Eiropas Komisijas sabiedriskās apspriešanas ietvaros saistībā ar AIFP direktīvas pārskatīšanu. Komentārā tika aplūkoti pārskatu sniegšanas regulējuma piemērotība un piekļuve datiem sistēmiskā riska monitorēšanai, nepieciešamība īstenot esošos makroprudenciālās politikas instrumentus, kā arī notiekošā makroprudenciālās politikas regulējuma izstrāde attiecībā uz ieguldījumu fondiem.

ESRK arī nodrošināja nelabvēlīgas attīstības scenārijus Eiropas Uzraudzības iestāžu stresa testiem. Runājot par banku sektoru, Eiropas Banku iestāde (EBI) līdz 2021. gadam atlika stresa testu, ko bija plānots veikt 2020. gadā – ESRK jau 2020. gadā tam nodrošināja nelabvēlīgas makrofinansiālās attīstības scenāriju. Atspoguļojot jaunāko riska novērtējumu, ESRK 2021. gada janvārī nodrošināja EBI jaunu scenāriju. Attiecībā uz apdrošināšanas sektoru, ESRK nodrošināja nelabvēlīgas attīstības scenāriju Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestādes 2021. gada ES mēroga apdrošināšanas sektora stresa testam. Runājot par naudas tirgus fondiem, ESRK sagatavoja EVTI no jauna kalibrētu riska faktoru kopumu, lai nodrošinātu, ka scenārijs būs nelabvēlīgāks par jebkādam norisēm tirgū 2020. gada martā, aptverot visus riska faktorus.

Atbilstoši ESRK atbildības un pārskatu sniegšanas pienākumiem ESRK priekšsēdētāja piedalījās Eiropas Parlamenta Ekonomikas un monetāro lietu komitejas rīkotajās uzklaušīšanas sanāksmēs. Šajās uzklaušīšanas sanāksmēs priekšsēdētāja sniedza Eiropas Parlamenta locekļiem informāciju no pirmavota par ESRK īstenoto politikas iniciatīvu pamatojumu. Tas ietvēra ESRK īstenotos pasākumus, reaģējot uz Covid-19 pandēmiju.

Līdzīgi kā iepriekšējos gados, ESRK rīkoja virkni pasākumu, lai iesaistītu ieinteresētās puses diskusijās par makroprudenciālās uzraudzības politiku. Ņemot vērā Covid-19 pandēmiju, šie pasākumi, kā arī ESRK regulāras sanāksmes notika attālināti, izmantojot videokonferenču tehnoloģijas. Sava pilnvarojuma ietvaros ESRK noturēja gadskārtējo tikšanos ar Eiropas Revīzijas pārraudzības struktūru komiteju un ES reģistrēto globālā mērogā sistēmiski svarīgo banku un apdrošināšanas sabiedrību (G-SSFI) obligātajiem revidentiem. Šajā sanāksmē, kuras mērķis ir informēt ESRK par nozaru norisēm vai jebkādam būtiskām norisēm saistībā ar G-SSFI, galvenā uzmanība tika pievērsta Covid-19 pandēmijas ilgtermiņa ietekmei uz bankām un apdrošināšanas sabiedrībām, pandēmijas iespējamai ietekmei uz revidentu darbu, kā arī revidentu lomai krāpšanas novēršanā grāmatvedībā. Covid-19 pandēmijas dēļ nenotika ESRK gadskārtējā konference.

Izdevēja ziņas

© Eiropas Sistēmisko risku kolēģija, 2021

Pasta adrese: 60640 Frankfurt am Main, Germany
Tālrunis: +49 69 1344 0
Interneta vietne: www.esrb.europa.eu

Visas tiesības rezervētas. Atļauta pārpublicēšana izglītības un nekomerciālos nolūkos, norādot avotu.

Šajā pārskatā iekļautie dati atbilst stāvoklim 2021. gada 31. martā.

Konkrētu terminu skaidrojumu sk. **ESRK terminu vārdnīcā** (tikai angļu valodā).

ISSN 1977-5180 (pdf)
ISBN 978-92-9472-219-5 (pdf)
DOI 10.2849/587 (pdf)
ES kataloga Nr. DT-AB-21-001-LV-N (pdf)